

Dopis

Janča seběhla k řece. Sedla si do trávy a vytáhla z tašky několik papírů, které pečlivě srovnala, přiložila k sobě a třesoucími se prsty z nich pečlivě složila lodičku. Lodička se z tolika vrstev skládala špatně, ale jejím úkolem bude vyplout, nechat se chvíli unášet proudem vody a pak skončit v jejím nekonečnu, klidně rozmáčená a nakonec třeba potopená. Hlavně ať tímto rituálem skončí Jančino veškeré trápení a pochybnosti. Není už dávno mladá a kdoví kolik času jí ještě zbývá?

Opatrně položila lodičku na hladinu, písmenka se pomalu vzdalovala, až jí zmizela z očí. Veze stovky vět, kterými se Janča vypsalala ze své bolesti a která adresovala člověku, kterého do poslední chvíle milovala, i když jí způsobil tolik trápení a život s ním byl jak na horské dráze. Věřila, že i on ji miloval, i když jeho chování tomu často nenasvědčovalo.

Milý Josífku,

už nikdy ti nebudu moci říct, co vše jsem s tebou prožívala, už nikdy se nedozvíš, jak moc jsem se trápila. Nikdy jsem nenašla sílu sbalit se a odejít, nikdy jsem nenašla odvalu nechat tě napospas tvému osudu. Nevím, zda to byla láska, lítost nebo moje slabost, spíš to bylo vše dohromady. Ale doufala jsem, že jednou přijde čas a zase budeme žít krásný a spokojený život.

Už když jsem tě před mnoha lety představila mé rodině, musela jsem si svoji volbu tvrdě uhájit. Maminka mi tenkrát řekla: „Jančo, Josef je pěkný kluk, pracovitý, hezky se obléká, ale celé město ví, že pije. A taky, že kouří tu trávu. Dělá ostudu své rodině, co se říká, nadělal jí i nějaké dluhy, je to prostě černá ovce rodiny. A to jeho táta je nějaký úředník a maminka dělá někde v kanceláři, oba jsou slušní, dobře situovaní lidé. Jen kluk se jim moc nepovedl“, povzdychla si. „Tady se nic neutají, vždyť to víš,“ dodala. „To jsou jen řeči,“ oponovala jsem jí. Byla jsem natolik zamilovaná, že jsem nechtěla nic slyšet, natož se po něčem pídít. Věděla jsem od tebe, že rodiče tě nikdy moc nechápali. Byli na tebe přísní a otec doma vládl tvrdou rukou. Rád sis dal pivko a sem tam sis ubalil i jointa, ale to většinou o víkend, když jsi se sešel s kamarády. „Až se vezmeme, bude mít jiné zájmy, navíc si Josífka vychovám“, pomyslela jsem si. Ségra se jen ušklíbala. Měla rodinu jak z reklamy. Její manžel byl ředitelem jednoho velkého podniku a tak po finanční stránce rozhodně nestrádali. Měli dvě vzorné dětičky, holku a kluka, vyšperkovaný dům a dvakrát do roka si mohli dovolit exotickou dovolenou. Dana chodila oblékaná podle poslední módy, každý měsíc si zašla na masáže, kosmetiku, ke kadeřnici a nevím kam ještě. V její rodině bylo vše vždy do puntíku naplánované, vše vycházelo a maminka z ní měla radost. Však mi ji také odmala dávala za příklad. Ani teď si neodpustila poznámku: „Podívej se na Danušku, jak ta se dobře vdala“. Nicméně jsem si nenechala do ničeho mluvit a jednoho krásného dne jsme vykročili na naši společnou cestu životem. Zpočátku jsme byli šťastní, že máme jeden druhého a budovali jsme si hnízdečko v našem novém bytě.

Josífku, vždycky jsem tě obdivovala, jak jsi šikovný. Pod tvýma rukama se náš byt měnil v krásný a útulný domov. Z obyčejného panelového bytu jsi vytvořil naše zázemí, zmizela nudná šed' a my jsme měli bydlení dle našich představ. Vše jsi sehnal, zařídil a mě jsi rozmazloval. Byly to krásné dny, na které nikdy nezapomenu. Milovali jsme se snad každý den. Myslím ale, že když jsem ti sdělila, že jsem těhotná, že tě to trošku zaskočilo. Nedal jsi to sice znát, obejmul jsi mě a políbil, ale ve tvé tváři se mihl lehký stín. Naši dceři Romance jsme vytvořili krásný domov. Měla nás ráda a na tebe nedala dopustit. Ty jsi na ni ale pak měl stále méně času. Žili jsme rodinným životem, ve kterém se střídala práce s péčí o rodinu a občas zbyl čas na koničky. Brzy se vše změnilo ve stereotyp. Ani nevím, kdy přesně se to vše začalo měnit. Přišlo to tak nějak plíživě, zcela nepozorovaně. Začalo to tvými pozdními příchody, které jsi omlouval přívalem práce. Byl jsi podrážděný, často jsi na mě i na naši holčičku bezdůvodně vyjel. Omlouvala jsem tě a byla jsem plná pochopení. Najednou se stalo tvým zvykem, že ses častěji zavíral ve své pracovně, nalil sis sklenku vína, pak dvě, tři. Byl jsi nervózní, tvoje chování bylo jiné a já jsem tušila, že něco není v pořádku. Když jsem se tě zeptala, co se děje, jen jsi mě odbyl a mé otázky zůstávaly bez odpovědi. Jednou při úklidu jsem našla schovanou, již načatou lahev vodky, druhý den jsem zjistila, že je jí tam sotva na dně. A když jsem kontrolovala kapsy tvých kalhot určených k praní, našla jsem igelitový sáček, kde byl chuchvalec

sušeného konopí. Už jsi nekouřil jen tak na pohodu, jak jsi říkával, ale joint se stával tvou denní nutností, a ne jeden. Když jsem na tebe uhodila, křičel jsi na mě, že dnes hulí kde kdo a vmetl jsi mi do obličeje, že se se mnou nedá žít, že tě jen kontroloji a ve všem omezují. Zůstala jsem jak opařená. Domů jsi chodil čím dál později, někdy jsi nepřišel vůbec. A když, byl z tebe cítit alkohol.

Pamatuješ, jak nás maminka pozvala na oslavu svých narozenin? Moc jsem si přála, abychom působili jako spokojená rodina. Ty jsi se ale omluvil, že přijdeš později. Maminka měla již vše nachystáno, ségra dorazila s manželem a svými způsobilými dětmi, už jsi chyběl jen ty. Když jsi zazvonil, šla ti ségra otevřít. Kymácel jsi se ve dveřích, v ruce jsi třímal povadlou kytici a mumlal jsi něco o tom, že jsi to dříve nestihl, ale skoro ti nebylo rozumět. Dana otočila oči v sloup a než stačila cokoli říct, vpotácel jsi se do obýváku a kytku předal švagrovi. Maminka zachraňovala situaci, ale bylo na ní vidět, že zas tak moc ji to nepřekvapilo. Uvařila ti kávu a mně doporučila, abych si tě odvedla domů, že si tam pro dnešek naši Romanku nechá. „Ségra, to není poprvé, že jo?“ , zeptala se jízlivě Dana a dál vedla rozsáhlý monolog: „Hele, co sis vybrala, to máš, my jsme ti to říkali a já nejsem zvědavá na to, aby se naše děti na toho tvého opilce dívaly. A navíc hulí, vid’? Pokud budeš chtít, kdykoliv k nám přijď, ale jen ty sama, bez něj“, ukončila svůj výstup. Maminka mlčela a jen lehce přikyvovala. Cítila jsem se hrozně, jakoby mě vykořenili z vlastní rodiny. Vždyť Josef vydělává, stará se o nás, nic tak hrozného se snad nestalo, šéf ho naštvál a tak se trochu napil, no. Obhajovala jsem tě, jenže to už jsem věděla, že je něco špatně a že náš manželský život se hroutí. Snažila jsem se to s tebou vše probrat, ale o tom, že bys přestal pít a kouřit marihuanu ses vůbec nechtěl bavit. Jakmile jsem toto téma otevřela, začal ses rozčilovat a nebo jsi odešel. Nejraději jsi byl sám, už jsi s námi ani nikam nechodil. Jednou jsem se tedy sbalila a jela s Romankou na výlet sama. Moc jsme si ho užily, ale oproti plánu jsme se vrátily dříve. Když jsem vešla do našeho bytu, nevěřicně jsem zírala. Byla jsem v šoku! Všude byl nepořádek, nevyvětraným bytem se linul zápach alkoholu, trávy a nějakého silného parfému. Nedopité láhve se válely snad všude, na podlaze mezi poházeným oblečením byly střepy ze skleničky. A na gauči jsi ležel ty, rozvalený, polonahý, v obležení dvou nahých podnapilých dívek. Rychle jsem odvedla Romanku k sousedce a dámy rázně vyprovodila. Posbíraly si svršky, opovržlivě mě sjely pohledem a zmizely. „Co si to dovoluješ, ty náno?“ , řval jsi na mě a ten den jsi mě poprvé uhodil. Udeřil jsi mě vši silou do obličeje, až jsem se zapotácela. Probřečela jsem celou noc a nakonec i několik dlouhých roků, protože situace se v různých podobách opakovala a já jsem neměla řešení. Byt byl tvůj, k mámě ani k ségre jsem jít nemohla, přátelé se díky tobě někam vytratili a na vlastní bydlení mi chyběly peníze. Strašně jsem se styděla za to, co se u nás děje, přemítala jsem o tom, kde jsem udělala chybu. Cítila jsem vinu za to, že se to vůbec stalo, že něco dělám špatně, že nic neumím. Bylo mi zle, zhubla jsem tak, že oblečení na mě jen viselo, do práce jsem chodila jako mátoha. Okolí si již všímalo, že se se mnou něco děje, ale nebyla jsem schopná se komukoli svěřit. Pamatuješ si na moji kamarádku Evu? Tak ta jediná mi zůstala a ani jsem jí toho moc říkat nemusela, sama odhadla situaci. „Sbal se a odejdi, dokud je čas“, radila mi. „S alkoholem se žít nedá a pokud pítí kombinuje ještě s hulením, co si myslíš, že tě čeká? Mysli konečně na sebe a na Romanku! Existují přece organizace, na které se můžeš obrátit!“, čítila se. Vše jsem jí odkývala, ale nedokázala jsem vyřešit vůbec nic. Nakonec jsem se odhodlala navštívit lékařku. Nesvěřila jsem se jí zdaleka se vším, ale i tak mi doporučila psychologickou podporu. Absolvovala jsem terapeutická sezení a nakonec jsem stejně skončila u psychiatricky a na antidepresivech. Co to bylo platné, že jsi se mi vždy omluvil, s obrovským pugétem prosil o odpuštění, když se za pár dní vše vrátilo zase do starých kolejí. Přesně jsi věděl, co na mě zabere, pokaždé jsi mě dostal tam, kam jsi chtěl, o to intenzivnější byly pak tvoje další eskapády. A nadávky, facky a modřiny přibývaly. Také jsi mi přestal dávat peníze. Život jak na houpačce začínal být víc jak nesnesitelný. Už jsem nemohla dál.

Pak přišlo to, co zákonitě muselo přijít. Vyhodili tě z práce a ty sis konečně uvědomil, že takhle to dál nejde. „Však ještě budou litovat a rádi mě vezmou zpátky“, říkal jsi a celé dny na gauči s lahví v ruce jsi čekal, až se ten zázrak stane. Úspory se tenčily a to snad byl jediný důvod, že ses konečně nechal přesvědčit a šli jsme k lékaři. Absolvovala jsem s tebou všechna potřebná vyšetření a ty jsi nakonec skončil v protialkoholní léčebně. Pro mě to byla to nesmírná úleva. Podle mě to byla jediná správná cesta, kterou ses mohl dát. Po dobu, kdy jsi se léčil jsem se trochu zotavila, dala jsem do pořádku celý byt a hlavně jsem si nastudovala všechny dostupné materiály, abych ti mohla být oporou, až se vrátíš. Dny strávené v léčebně s tebou se na

mně podepsaly. Stačilo málo, abych využila příležitosti a sbalila si kufry a odešla. Jedno kam, hlavně pryč. Věřila jsem ale, že se té závislosti chceš opravdu zbavit, že stojíš o mě, o Romanku a že chceš zachovat úplnou rodinu. Stále jsem si namlouvala, že jsi ve své podstatě hodný a milý, ne ty, ale alkohol z tebe dělá člověka, kterého nepoznávám. Bože, jak jsem byla naivní.

Po tvém návratu jsme začali psát novou kapitolu našeho života. Snažil jsi se, ve mně ale už hlodal červíček nejistoty. Potají jsem ti kontrolovala kapsy, neustále tě pozorovala a občas jsem ti projela mobil. Promiň mi to, ale nemohla jsem jinak. Konečně sis našel pěknou práci, tví noví kolegové byli vstřícní a přijali tě mezi sebe. A my jsme prožili relativně krásných sedm let, i když jsem už byla stále ve střehu. Hlíдалa jsem se, abych sama nezavdala nějakou příčinu k tomu, že by ses musel napít, sama jsem si nedala ani pralinku, natož skleničku vína nebo nedej bože něco ostřejšího. Chránila jsem tě před každou nepříjemnou situací. Bylo to vyčerpávající a téměř nemožné, to co mi připadalo jako běžná součást života, ty jsi vyhodnotil jako obrovskou překážku.

Romanka dospěla a najednou jsi ji vedl k oltáři. Svatba byla malá, téměř komorní. Jen s ohledem na tebe jsme zvolili symbolický bezalkoholový přípitek, ale ty jsi měl za chvíli nekoordinované pohyby a jazyk se ti motal. Bůhví, kde ses napil. Mluvil jsi nesmysly, urážel jsi nás i obsluhující personál a svatbu jsi vlastně zkalil. Romanka se odstěhovala s manželem do podnájmu a já se s ní vídala jen když jsi nebyl doma a nebo jsem se s ní se scházela ve městě. „Mami, musíš to nějak řešit“, naléhala na mě, ale věděla, že k definitivnímu odchodu se neodhodlám. Byla jsem ráda, že si Romanka prožívá svoje štěstí a nechtěla jsem ji zatěžovat svými problémy. Recidivu jsi odmítl nahlásit a dávky THC jsi zvyšoval, popelník na balkoně přetěkal nedopalky, které ses ani nesnažil uklidit. Navenek jsme působili jako běžný manželský pár, ale před nejbližším okolím jsme skutečnost už dávno neutajili. Měla jsem pocit, že se na nás všichni dívají, že všichni sousedé vědí, co se děje za dveřmi našeho bytu. Byly chvíle, kdy jsi brečel, kdy jsi mě něžně objímal a uznával, že to s tebou nemám lehké. Byly chvíle, kdy jsme se bouřlivě milovali, ale nastala i situace, kdy sis sex vynucoval a to i násilím. Věděl jsi, že beze mě bys byl dávno v háji, ale dál jsi mě jen ponižoval a ničil moje sebevědomí.

Tak to šlo další léta. Následovala ještě jedna léčba, jenže ani po ní ses alkoholu nevzdal. Sice jsi nepil víno a tvrdý alkohol, ale pivo sis dal, někdy potají, jindy ses tím ani netajil. Tvrdil jsi mi, že teď máš vše pod kontrolou, jak pít tak trávu. Říkal jsi, že se po ní cítíš uvolněnější a že je ti líp. Už dávno jsi nebyl ten hezounek, na kterého se kdejaká žena se zalíbením podívala. Zhubl jsi, vlasy ti zřídly, rysy v obličejí ztvrdly a začaly se ti zvláště třást ruce. Kolikrát jsi prožíval jakousi euforii, plánoval jsi, co vše uděláš, zařídiš, nebyl jsi vůbec k zastavení, skoro jsi nespál. Chrlil jsi nápad za nápadem a některé jsi stačil, bohužel, i uskutečnit. Jako například nákup nové motorčky, kterou sis vzal na dluh a který dodnes splácím, protože se mi ji zatím nepodařilo prodat. K ní jsi nutně potřeboval kombinézu a další výbavu. Také sis na stará kolena pořídil drahé tetování, z kterého mi šel mráz po zádech. Nutně jsi potřeboval dron, kupu značkového oblečení a drahý počítač. Tvoje chování bylo proměnlivé jak počasí na horách, manické chování se střídalo s depresemi. Častokrát jsi vyhrožoval sebevraždou. Nebylo to jen díky alkoholu, velmi tomu přispěla právě ta marihuana. Lékař mi sdělil, že se u tebe zřejmě potvrdí bipolární porucha. Tvoje šedesátiny jsme ani neoslavili, já jsem rezignovala a definitivně se smířila s osudem.

Jednoho dne jsi zkolaboval a skončil jsi na JIPce. Jednalo se prý o celkové selhání organismu a slabé srdce. Do toho se přidala nějaká těžká infekce. Uvedli tě do umělého spánku a ty jsi doslova bojoval o život. Denně jsem za tebou chodila do nemocnice a modlila se, abys byl v pořádku. Jen moje kamarádka mi zcela cynicky vmetla do tváře, že kdybys zemřel, bude to pro mě vysvobození. Když jsi se probudil, byl jsi částečně ochrnutý, nemohl jsi se sám najíst, umýt, jen jsi bezvládně ležel. Byl jsi dlouhé měsíce připoután na lůžko, zcela bezmocný a odkázaný na pomoc druhých. Byl jsi jak věchýtek, ale ten boj jsi vyhrál. Ovšem asi ne tak, jak sis představoval. Ani já jsem se z toho nemohla vzpamatovat, když mi řekli, že bez vozíku se neobejdeš a že budeš potřebovat asistenci a to i po pobytu v rehabilitačním ústavu. „Dostal jsi druhou šanci, važ si jí“, říkala jsem ti. Denně jsem tě omývala, krmila, převlékala, a když jsi prosil o trochu piva, nedovedla jsem ti ho odepřít. Byla jsem k smrti unavená, vyčerpáná, bez pravidelné dávky antidepresiv bych vůbec nedokázala fungovat. Zůstala jsem z práce doma a starala se o tebe dvacet čtyři

hodin denně jak nejlíp jsem uměla, dokonce jsem tě každý den brala na procházku, i když jsem s vozíkem dost bojovala. „Janinko, já si tě nezasloužím“, hladil jsi mě po vlasech a v očích jsi měl slzy. Občas mi pomohla kamarádka, která mi vždy říkala pravdu do očí a která mi také byla oporou. „Janičko, ty bys měla mít svatozář“, říkala častokrát. „Když jsem doted' neodešla, teď už to neudělám, nemůžu“, pomyslela jsem si.

V jedné slabé chvíli jsi mi řekl: „Jani, budeš si muset zvyknout na to, že brzy odejdu, cítím to. Nezůstávej pak sama“. Neodpověděla jsem ti. Péče o tebe mě natolik vysilovala, že jsem na takové myšlenky neměla čas.

A jednoho dne jsi usnul, usnul navždy... Teď se na mě díváš z fotografie a já ti píši. Píši ti, že jsi byl můj osudový muž, kterého jsem milovala a který už navždy zůstane v mém srdci.

Tvůj odchod pro mě byl bolestný. Byla jsem na zhroucení, hlavu mi zaměstnávala veškerá řízení a běhání po úřadech, ale vše jsem dělala jak ve snu, automaticky, jako stroj poháněný povzbuzujícími léky. Jen těžko ti popíši slovy, jak mi bylo. Doma na mě vše padalo, proto jsem se vrátila do práce. Začala jsem chodit na procházky, hlavně do míst, kam jsme chodívali spolu. Čas pomalu ubíhal. Jednou jsem brouzdala spadaným listím a najednou se u mě objevilo malé, chlupaté klubičko. Pejsek se nechal pohladit, zanedlouho se vynořil jeho udýchaný páníček, který ho již hledal. Když zjistil, že jorkšírkovi nehrozí žádné nebezpečí, očividně si oddech a dal se se mnou do řeči. Chvíli jsme s povídali a páníček mi nabídl, že bych mohla chodit na procházky s nimi. Byla to lákavá nabídka, hlavně jsem zjistila, že pes by mohl být pro mě dobrým terapeutickým řešením a začala jsem vážně uvažovat o tom, že si nějakého pořídím, třeba i z útulku. Slovo dalo slovo, s Pavlem, jak se jorkšířův pán jmenuje, jsme podnikli mnoho procházek a sem tam jsme zašli na kávu, volali jsme si a nakonec jsme v sobě našli zalíbení. Zalíbení tak velké, že jsem se snad trochu konečně začala radovat ze života. Však taky Pavel je pěkný, urostlý muž, sportovní typ. Sice vlasy už mu také šediví, to mu ale na kráse vůbec neubírá. Je vtipný, pořád má dobrou náladu a umí mě rozesmát. Teď se těším na to, že se hezky obléknu, nalíčím, že spolu půjdeme do divadla nebo na večeři, že si budu moc dát dečku dobrého vína, že pojedeme na výlet, nebo že vyrazíme někam na koláč. Pavel dokonce plánuje cestu k moři. Jakoby najednou vše bylo zalité sluncem, jako bychom oba doháněli to, o co nás okolnosti připravily. Pavel by mě na rukou nosil, cítím, že mě opravdu miluje a já jeho také. Jenže je tu jedno velké ale. Pavel je ženatý. Sice mi říká, že jeho manželství je dlouhá léta jen formální, ale to nevěrní muži říkají, ne? Ujišťuje mě, že to ale není jeho případ. A dodává, že já jsem si v životě toho nepěkného užila dost, ať na to nemyslím, že je na něm, aby si vše vyřešil.

Sama sebe se ptám, jestli mám ve svém věku ještě nárok na lásku, na klidný život. Nebo jsem snad sobec, který krade muže jiné ženě a zničí jí na stará kolena manželství? Zatím je pro mě jeho žena paní Colombová. Ale s Pavlem se neschováváme, trávíme spolu dost času, chodíme na veřejnost, je tedy jen otázkou času, kdy se o nás jeho žena dozví. Je tu mnoho otázek, na které neznám odpověď. Ani nemám chuť a sílu cokoli řešit, chci žít teď a tady, se vším co k životu patří. A myslím, že Pavel to má také tak. Tak co mám dělat, když srdci nelze poručit?

Jen moji příbuzní znají odpověď. Moje stará konzervativní maminka se málem složila, když jsem jí řekla, že můj přítel je ženatý. „Nemáš svědomí, ničíš rodinu, bereš dětem tátu“, vmetla mi do tváře, jakoby zapoměla, že už mi je šedesát. „Mami, jeho děti jsou už dávno dospělé“, pípla jsem jen. Dana to brala s větším nadhledem, ale jen do té doby, než pochopila, že Pavel není ani starý mládenec, ani vdovec. Ona by si s ženatým chlapem totiž nikdy nic nezačala. S matkou svorně říkají, je to nemorální a absolutně nepřípustné. A tak ani u jedné nejsem zrovna vítaná, na občasně návštěvy k nim chodím spíš z povinnosti a zase sama, s nálepkou černé ovce. Tu jsem převzala asi jako štafetu od tebe.

Josífku, někdy mám pocit, že jsi mi Pavla poslal do života ty jako omluvu za ty roky strádání, za to, že jsem se vzdala svého života a přizpůsobila se tomu tvému. Jsem nesmírně šťastná, že ho mám. Prosím, ochraňuj nás a buď mým andělem strážným do té doby, než se zase sejdem.

Tvá Janča